

УДК 336.7-047.44:005.332.4](045)

Іванова Т.Г.,

канд. екон. наук доцент, доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Оцінка конкурентної позиції банків України

У статті представлено огляд сучасних методів оцінки конкурентоспроможності банківських установ. Основну увагу приділено поняттю конкурентоспроможність банку та конкурентної позиції банку. Проведено оцінку конкурентної позиції банків України.

Ключові слова: конкурентоспроможність банку, конкурентоспроможність послуги, конкурентна позиція банку, картка банків-конкурентів.

В умовах ринкової економіки особливого значення набуває оцінка конкурентоспроможності банку, оскільки на ринку функціонують банки, які конкурують за залучення та розміщення ресурсів. За таких умов ефективність діяльності банківської установи залежить від його конкурентної позиції на ринку банківських продуктів та рівня конкурентоспроможності. Саме тому все більшої актуальності набирають питання щодо оцінки конкурентної позиції банків України, аналізу існуючих та розробки нових методів оцінки конкурентоспроможності банків.

Дослідженню теоретичних та практичних питань визначення сутності конкурентоспроможності та конкурентної позиції банків присвячено багато робіт вітчизняних та зарубіжних вчених: Г.Л. Азоева, Л.В. Балабанова, П.Ю. Беленького, Т.І. Гончарука, М.О. Єрмолова, Ю.Б. Іванова, Л.М. Качаліна, М. Портера, Р.А. Фатхутдінова та інших. Грунтовні наукові результати, які дозволили досягти чіткого осмислення теоретико-методологічних засад конкурентоспроможності та конкурентної позиції банку зокрема, висвітлені у роботах О.Г. Бачалова, І.В. Волошка, В.М. Гейця, Т.Д. Гірченко, Ю.О. Заруби, О.А. Кириченка, С.М. Козьменка, О.М. Колодізева, Ю.І. Коробова, О.А. Криклій, І.О. Лютого, А.А. Мещерякова, А.В. Нікітіна, А.В. І.В. Сала, Г.О. Самойлова, І.О. Школьник, Ф.І. Шпиґа та інших. Нагромадження в науковій літературі великого обсягу матеріалу відносно питань оцінки конкурентоспроможності та конкурентної позиції банків обумовлює необхідність його впорядкування та всебічного аналізу.

Метою статті є вивчення методів оцінки конкурентоспроможності банку на ефективність його роботи та оцінка конкурентної позиції банків України за допомогою порівняльного конкурентного аналізу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Конкурентоспроможність є інтегральною характеристикою, що включає в себе як фінансові, так і не фінансові, якісні та кількісні показники, такі як новітні технології, інноваційні методи ведення бізнесу тощо. Кожна банківська установа прагне підвищити свою конкурентоспроможність, конкурентоспроможність своїх продуктів і послуг, з метою залучення клієнтів.

Потреба в аналізі конкурентоспроможності банку виникає у всіх учасників господарського процесу, діяльність яких пов'язана з банками: клієнти банку, інвестори, власники та акціонери банку, органи нагляду та контролю, міжнародні фінансові установи та банки, засоби масової інформації, менеджмент та персонал банку, конкуренти банку. Метою даного аналізу є виявлення реального фінансового стану банку, ступеня його надійності, платоспроможності та конкурентоспроможності.

Здатність комерційного банку протидіяти конкурентам визначається на двох рівнях:

- конкурентоспроможність окремої послуги
- конкурентоспроможність банку в цілому

Конкурентоспроможність банківської послуги – сукупність якісних і вартісних

характеристик, що спроможні ефективно задовільнити потреби клієнта. Показує здатність послуги банку бути реалізованою в умовах пропозиції конкурентів. На конкурентоспроможність окремої послуги впливає її ціна, ступінь унікальності, часові параметри надання, параметри зручності для окремого клієнта тощо.

Конкурентоспроможність банку – властивість банку протистояти конкурентам, утримувати чи завойовувати визначену ринкову частку із заданою для банку ефективністю [1, с.91].

Особливої актуальності набуває питання оцінки конкурентоспроможності банків. Для послідовного виконання програм по утриманню ринкової частки та завоювання нових ринків банк здійснює порівняльний конкурентний аналіз та стратегічний конкурентний аналіз, використовуючи для цього такі інструменти як конкурентна карта (табл. 1), SWOT-аналіз, PEST-аналіз, стратегічні матриці, зокрема, матрицю Мак-Кінсі (McKinsey).

Таблиця 1

Зразок картки банків-конкурентів для порівняння

Назва банку	Ключові показники	Конкурентні переваги	Слабкі сторони
Банк 1 Банк 2 ... Банк n	Активи, капітал, депозити, прибутки, філіали	Продукти, організація, ресурси, технологія, мережа каналів, репутація тощо.	

Визначимо конкурентоспроможність банків України за допомогою порівняльного конкурентного аналізу.

Розпочнемо з розгляду конкурентних позицій банків першої п'ятірки системоутворюючих банків України, які вони посідають на ринку за рейтинговою шкалою. Це дозволить виявити становище банків з точки зору головних показників діяльності та визначити найближчих конкурентів для здійснення подальшого порівняльного аналізу.

При аналізі конкурентного середовища, конкурентоспроможності банків та їх конкурентної позиції вважаю доцільним виходити з наступних джерел конкурентних сил банку: обсяги активів, зобов'язань банків, достатність капіталу. Фінансовий аспект реалізованої конкурентоспроможності є свідченням досягнення певних фінансових результатів, які відображають ступінь конкурентного успіху банку.

Визначення конкурентоспроможності банку є основою для оцінки його конкурентної позиції – агрегованої характеристики становища на ринку. Проаналізуємо позицію кожного банку за обсягом активів серед банків України (табл.2).

Таблиця 2

Конкурентна позиція банків України за обсягами активів за 2012-2013 рр., млн. грн. [2]

Назва банку	Станом на 01.12.2013р.	Питома вага, %	Позиція	Станом на 01.12.2012р.	Питома вага, %	Позиція
Приватбанк	211 425.78	21.821	1	169 570.41	20.195	1
Ощадбанк	98 141.28	10.129	2	84 900.50	10.111	2
Дельта Банк	57 354.26	5.919	3	31 325.05	3.731	6
Промінвестбанк	40 213.38	4.150	5	41 861.85	4.985	3

Як бачимо з таблиці 2, ПАТ КБ «Приватбанк» займає лідируючу позицію за обсягами активів банків України зі значним відривом у питомій вазі – 21.8%. На другому місці знаходиться АТ «Ощадбанк» – 10.1%, далі ПАТ «Дельта Банк» – 5.9%, на п'ятому місці ПАТ «Промінвестбанк» – 4.2%. Як позитивне необхідно відзначити, що станом на 1.12.2013 р. зазначені банки (крім Райффайзен Банк Аваль) підвищили або зберегли свої конкурентні позиції.

Серед 117 банків України ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за всіма показниками займає перші позиції в рейтингу банків України. ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» входить до першої групи банків згідно з рекомендацією НБУ та є лідером у п'ятірці найбільших банків України.

Таблиця 3

**Офіційний рейтинг ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» серед банків України
на 01.12.2013 млн. грн. [3]**

Показник	Позиція в рейтингу	Значення показника
Активи	1	211 425.7763
Кредитно-інвестиційний портфель	1	137 353.3920
Депозити фізичних осіб	1	103 445.5633
Депозити юридичних осіб	1	26 417.9876
Капітал	1	23 663.9904
Фінансовий результат	1	1 832.0738

Нарощування обсягу активів стало можливим, перш за все, за рахунок збільшення обсягів зобов'язань банків, тому далі доцільно провести аналіз конкурентної позиції банків за розмірами зобов'язань (табл. 4).

Таблиця 4

**Конкурентна позиція банків України за обсягами зобов'язань
за 2012-2013 рр., млн. грн. [2]**

Назва банку	Станом на 01.12.2013 р.	Позиція	Станом на 01.12.2012 р.	Позиція
Приватбанк	191 189.02	1	151 391.28	1
Ощадбанк	79 173.83	2	66 939.22	2
Дельта Банк	54 092.84	3	28 343.96	6
Промінвестбанк	34 894.87	5	36 769.84	3

Як бачимо за даними таблиці 4 динаміка руху значення конкурентної позиції є аналогічною з таблицею 2, тобто протягом року зобов'язання досліджуваних банків зросли (виключенням є «Промінвестбанк»).

Проведемо дослідження значення конкурентної позиції банків за рівнем власного капіталу, адже чим більший обсяг капіталу, тим менші вимоги до його захисної функції (табл. 5).

Таблиця 5

**Конкурентна позиція банків України за рівнем капіталу
за 2012-2013 рр., млн. грн. [2]**

Назва банку	Станом на 01.12.2013р.	Питома вага, %	Позиція	Станом на 01.12.2012 р.	Питома вага, %	Позиція
Приватбанк	23 663.99	14,954	1	18 214.09	2	2
Ощадбанк	19 557.83	12,359	2	18 612.85	1	1
Дельта Банк	5 130.30	3,242	11	2 997.09	11	11
Промінвестбанк	6 064.48	3,832	5	6 242.12	4	4

Виходячи з проведеного аналізу таблиці 5, бачимо, що ситуація з конкурентною позицією досліджуваних банків за рівнем капіталу відрізняється від попередніх оцінок, щодо позиції ПАТ «Дельтабанк». Лідером п'ятірки серед досліджуваних банків залишається Приватбанк. Ощадбанк займає на другу позицію.

Наступним визначимо конкурентну позицію досліджуваних банків за обсягами фінансових результатів діяльності (табл. 6).

Як видно з таблиці 6, протягом аналізованого періоду фінансові результати досліджуваних банків не завжди були позитивними. ПАТ КБ «Приватбанк» за 2013 рік отримав найбільшу величину прибутку. Промінвестбанк має від'ємні результати, що негативно впливає на рівень його конкурентної позиції.

Конкурентна позиція банку відображає стратегічні, тобто довгострокові його зусилля по завоюванню конкурентних переваг та водночас визначає відмінність від конкурентів. Конкурентна позиція банківської установи значною мірою залежить від характеру,

ефективності та стійкості конкурентних переваг. Формування переваг складна робота, що реалізується через постійну адаптацію системи управління банком та його активами, капіталом та зобов'язаннями до змін конкурентного середовища. Це дає можливість усебічно оцінити конкурентоспроможність банку через його конкурентну позицію на ринку.

Таблиця 6

Конкурентна позиція банків України за обсягами фінансового результату за 2012–2013 рр., млн. грн. [2]

Назва банку	Станом на 01.12.2013р.	Позиція	Станом на 01.12.2012р.	Позиція
Приватбанк	1 832.07	1	1 410.43	1
Ощадбанк	604.55	3	537.54	3
Дельта Банк	232.47	8	84.82	10
Промінвестбанк	-2620,726	117	15.33	29

Література

1. Маркетинг у банку: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Нікітін А.В., Іванова Т.Г., Брітченко І.Г., Момот О.М. – К.: КНЕУ, 2010. – 475 с.
2. Офіційний рейтинг банків України [Електронний ресурс.] Режим доступу: <http://banker.ua/officialrating/physicalperson/suma/11/2013/>
3. Офіційний сайт ПАТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс.] Режим доступу: <http://privatbank.ua/>

Іванова Т.Г., канд. екон. наук доцент, доцент кафедри менеджмента банківської діяльності ГВУЗ «КНЭУ ім. Вадима Гетьмана»

Оценка конкурентной позиции банков Украины. В статье представлен обзор современных методов оценки конкурентоспособности банковских учреждений. Основное внимание уделено понятию конкурентоспособность банка и конкурентной позиции банка. Проведена оценка конкурентной позиции банков Украины.

Ключевые слова: конкурентоспособность банка, конкурентоспособность услуги, конкурентная позиция банка, карта банков-конкурентов.

Ivanova T.G., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Bank Activity Management, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman named after Vadym Hetman -self-governing (autonomous) research university.

The article presents the review of modern methods of bank competitiveness assessment. The focus is on the notion of competitiveness of the bank and the bank competitive position. Evaluation of the competitive position of banks in Ukraine is given.

Key words: competitiveness of the bank, competitive services, the competitive position of the bank, competitor's bank card.